

№ 25.

Warszawa, dn. 18 czerwca 1932 r.

Ogóln. zbioru № 532.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: *Ulgi celne. — Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Odczyt prof. M. Chorzewskiego. — Z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego. — Normalizacja stali pilnikowej. — Wadliwy system załatwiania przetargów i jego skutki. — B. G. K. o stanie przemysłu metalowego. — Międzynarodowy rynek niklu. — Wiadomości z zagranicy. — Ceny. — Patenty.*

ULGI CELNE.

W Nr. 49 Dziennika Ustaw z 10 czerwca 1932 r. ukazało się pod poz. 457 Rozporządzenia Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z d. 6 maja 1932 r. o ulgach celnych, z którego podajemy pozycje, interesujące naszych producentów:

Poz. t. c.	Nazwa towaru	Cło ulgowe
z 71 z p. 5b i c	Elektrody z grafitu do celów przemysłowych za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu.	10
z 143 z p. 3c	Blacha aluminiowa o grubości 0,1 mm i mniej do wyrobu folji aluminiowej — za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu.	10

WALNE ZGROMADZENIE

CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

Dnia 7 czerwca r. b. w lokalu własnym w Warszawie odbyło się XXVI-te Zwyczajne Zgromadzenie Walne członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Prezes Rady i Zarządu Związku inż. Jan Jeziorański zagał Zgromadzenie i poświęcił wspomnienie pośmiertne ś. p. Józefowi Kiedroniowi, zmarłemu w roku sprawozdawczym Członkowi Rady P. Z. P. M., podkreślając stratę, jaką poniósł przemysł polski przez tę śmierć. Obecni uczcili pamięć zmarłego przez wstanie.

P. Prezes Jeziorański stwierdził prawomocność Zgromadzenia, które zostało zwołane według wymagań statutu, i zaproponował wybór przewodniczącego, skrutatorów i sekretarza. Na przewodniczącego Zgromadzenia został wybrany p. dyrektor Tadeusz Heyne, na skrutatorów pp. Gustaw Wojciechowski i dyrektor Włodzimierz Pruszewski, a na sekretarza p. dyrektor Kazimierz Pichelski.

Po zatwierdzeniu odczytanego protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 19 grudnia 1931 r., przewodniczący udzielił głosu p. K. Pichelskiemu, który streścił sprawozdanie z działalności

Związku za 1931 rok. Sprawozdanie to zostało wydrukowane w № 23 tygodnika „Przemysł Metalowy” z roku bieżącego.

W sprawozdaniu swoim p. Pichelski podkreślił, że 1931 rok był również niepomyślny dla przemysłu metalowego, jak rok poprzedni, gdyż zatrudnienie stale zmniejszało się przez cały rok, a choć przez pierwsze 10 miesięcy zmniejszenie odbywało się w wolniejszym tempie, to ostatnie dwa miesiące wykazały znowu raptowny spadek ilości robotniko-godzin. Ogólnie w grudniu 1931 r. ilość robotników, zatrudnionych w fabrykach zrzeszonych w P. Z. P. M., zmniejszyła się o 25,7% w porównaniu z grudniem 1930 r., podczas gdy ilość robotników w grudniu 1930 r. zmniejszyła się o 23,1% w porównaniu z grudniem 1929 r. Jeżeli według statystyki Związku wskaźnik zatrudnienia w styczniu 1929 r. przyjąć za 100, to w grudniu 1931 r. wynosił on 48,4, czyli spadek zatrudnienia wyrażał się wskaźnikiem 51,6.

Cyfra obrotów fabryk stowarzyszonych w Związku za 1931 r. wykazała spadek o 32% w porównaniu z rokiem 1930, podczas gdy w 1930 r. obroty spadły tylko o 18,1% w stosunku do 1929 r.

Produkcja w 1931 r. wszystkich fabryk zrzeszonych w Związku obniżyła się znacznie i jest mniejsza od produkcji 1926 r., w którym produkcja przemysłu metalowego była najmniejsza w okresie 5 lat, t. j. od 1926 do 1930 r.

Z porównania wpłaconego przez fabryki zrzeszone podatku przemysłowego od obrotu oraz składek za robotników do Kas Chorych, wpłat na Fundusz Bezrobocia za robotników, składek za ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków, wreszcie składek na ubezpieczenie emerytalne pracowników wynika, że świadczenia powyższe kosztowały fabryki 15 332 000 zł, podczas gdy całość wpłaconego podatku przemysłowego od obrotu wyniosła 12 018 000 zł. Jeżeli zestawimy powyższe cyfry z cyframi 1930 roku, to wynika, że wzrost bezrobocia w fabrykach przemysłu metalowego spowodował znacznie większy spadek podatku prze-

mysłowego od obrotu, aniżeli spadek kosztów wyszczególnionych wyżej ubezpieczeń społecznych.

Działalność Związku w tym roku pogłębiającego się w dalszym ciągu kryzysu miała za zadanie odwrócenie od przemysłu groźby ruiny i okazanie pomocy fabrykom stowarzyszonym w celu przetrwania tego niezwykle ciężkiego okresu w życiu gospodarzem Polski. Dlatego też akcja organów Związku zwrócona była w dwóch kierunkach, a mianowicie: 1) w kierunku skłonienia państwowych władz gospodarczych do zarządzeń, uwzględniających najbardziej istotne potrzeby przemysłu metalowego, i 2) w kierunku szukania w łonie samego przemysłu środków, które mogłyby przyczynić się do skutecznego przetrwania ciężkiego kryzysu.

W następnym punkcie porządku obrad p. inż. K. Pichelski zreferował bilans oraz rachunek wpływów i wydatków Związku za 1931 rok, poczem odczytał protokół Komisji Rewizyjnej.

Sprawozdanie, bilans i rachunek wpływów i wydatków zostały przyjęte do wiadomości bez dyskusji.

W dalszym ciągu obrad p. wiceprezes Stanisław Jan Okolski przedstawił w imieniu Rady listę kandydatów na 12 członków Rady na miejsce ustępujących z kadencji 1929 roku oraz 2 kandydatów na wakuujące miejsca z kadencji 1930 r. Lista kandydatów została ułożona na podstawie ilości robotników, zatrudnionych w fabrykach stowarzyszonych, według oddziałów i grup Związku.

Proponowana lista kandydatów została jednomyślnie zaakceptowana przez aklamację.

Do kadencji 1932 roku zostali wybrani pp.:

Bartelmuss Alfred	Milker Juljusz
Buzek Jerzy	Otto Witold
Heyne Tadeusz	Samulski Seweryn
Jeziorański Jan	Staboszewicz Antoni
Klarner Czesław	Wellisz Leopold
Krasuski Mikołaj	Woszczyński Waclaw

Do kadencji 1930 r. zostali wybrani pp. Bauerertz Stanisław i Darowski Ludwik.

Do Komisji Rewizyjnej wybrano jednomyślnie pp. Blautha Tadeusza, Jankowskiego Maksymiljana, Rapackiego Tadeusza, Ślósarskiego Zygmunta i Wierzbickiego Stanisława, wszystkich ponownie.

W punkcie dotyczącym spraw bieżących zgromadzeni postanowili wykreślić z listy członków Związku 15 fabryk, które były już zawieszony w prawach członków przez Radę za niewypełnianie swych zobowiązań wobec Związku.

Wobec wyczerpania porządku obrad przewodniczący zamknął Zgromadzenie, a na wniosek p. J. Jeziorańskiego obecni podziękowali oklaskami przewodniczącemu p. Tadeuszowi Heynemu za sprawne poprowadzenie Zebrania.

ODCZYT PROF. M. CHORZEWSKIEGO.

Dn. 7 b. m. odbył się zapowiedziany odczyt prof. M. Chorzewskiego p. t. „Przyczyny psychiczne przesilenia gospodarczego“, który zaszczylicili swoją obecnością, oprócz członków P. Z. P. M., p. p. Dyrektor Departamentu Przemysłowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu p. major Marjan Kandel, Prezes Rady Eksportowej, poseł na Sejm, p. Paweł Minkowski, Radca Ministerstwa P. i H. p. Franciszek Suski, członkowie Zarządu Centralnego Związku Przemysłu Polskiego

z Prezesem p. Andrzejem Wierzbickim na czele, Radcowie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, przedstawiciele zaprzyjaźnionych organizacji przemysłowych i zaproszeni goście.

Streszczenie odczytu podała „Gazeta Handlowa“ w № 129 w następujących słowach:

„Autor twierdzi, że kryzys obecny nie jest zjawiskiem konjunkturalnym, powtarzającym się w pewnych odstępach czasu, i widzi przyczynę obecnego przesilenia w zmaganiu się w państwach europejskich dwóch ideologii gospodarczych: dotychczasowej indywidualistycznej, wypływającej z poczucia nienaruszalności własności prywatnej, i socjalistycznej, która podkopała to poczucie w psychice mas. Wyrazem tej nowej ideologii jest dążenie do skrupowania swobody gospodarowania swem mieniem obywateli państwa, którzy stają się jego poddanymi. Według ideologii socjalistycznej państwo ma zapewnić obywatelom w drodze planowej gospodarki trwałą dobrobyt i równość materialną. Ponieważ każde państwo planuje swoją gospodarkę indywidualnie, niezależnie od innych państw, stąd powstaje chaos, którego końca, a więc i końca obecnego kryzysu, przewidzieć niepodobna. Prof. Chorzewski wierzy w powrót do zasad gospodarki indywidualistycznej i zaleca przemysłowcom przetrwanie w celu uchronienia swych warsztatów od rozbicia. Apeluje do Rządu, aby pozostawił przemysłowcom całkowitą swobodę działania, gdyż jedynie bezpieczeństwo własności prywatnej przywróci zaufanie, które jest koniecznym warunkiem powrotu do normalnych stosunków gospodarczych“.

Odczyt prof. M. Chorzewskiego będzie drukowany w „Przemysle Metalowym“.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła, Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego wystawił w miesiącu maju 1932 roku zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	Waga w kg.	Wartość w zł.
Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	55 600	17 400
b) odlewy budowlane	57 369	54 200
c) odlewy ogrzewalnicze	—	—
d) naczynia żeliwne surowe i emaljo-		
wane	16 188	15 200
	129 157	86 800
Naczynia blaszane emaljowane	12 999	22 027
Wyroby żelazne i stalowe		
a) śruby	223	928
Części parowozów i wagonów	58 410	86 623
Maszyny włókiennicze	73 923	165 577
Ogółem w mies. maju wywieziono	274 712	361 975

Pozostałe pozycje wymienione w poprzednich sprawozdaniach nie wykazały żadnego eksportu.

Poszukujemy zajęcia w Warszawie dla młodego, uczciwego, 17-letniego **chłopca**. Pracowałby najchętniej w dziale montersko-mechanicznym.

Referencje i informacje udzieli: Administracja „Przemysłu Metalowego“, Traugutta 4, tel. 714-26.

NORMALIZACJA STALI PILNIKOWEJ.

Jako jeden z pierwszych kroków do uporządkowania krajowego rynku pilnikarskiego, Grupa Producentów Pilników P. Z. P. M. rozpoczęła w roku ubiegłym prace w kierunku znormalizowania wymiarów stali pilnikowej.

Normalizacja stali pilnikowej ma podwójne znaczenie. Przedewszystkiem pozwala producentom pilników na zmniejszenie ilości posiadanych na składzie wymiarów pilników, a tem samem ułatwia działalność rynkową. Po drugie umożliwia hutom krajowym, wobec zmniejszenia ilości wymiarów stali pilnikowej, na przystosowanie się do produkcji tej stali, która do tej pory sprowadzana jest w poważnych ilościach z zagranicy.

Prace normalizacyjne prowadzone przez Grupę doprowadziły w maju r. b. do ustalenia tabeli wymia-

rów stali pilnikowej. Tabela uchwalona została na Walnem Zgromadzeniu Grupy Producentów Pilników dn. 6 maja r. b. i od tej pory obowiązuje wszystkie fabryki zrzeszone w Grupie Producentów Pilników, obejmujące 95 % produkcji krajowej.

Ponieważ znajomość znormalizowanych wymiarów pilników posiada znaczenie nietylko dla producentów pilników, ale i dla odbiorców, przeto podajemy ją poniżej w brzmieniu uchwalonem przez Grupę Producentów Pilników, apelując jednocześnie do odbiorców, aby przy zamówieniach podawali wymiary zgodne z uchwalonemi normami.

Wielka zasługa doprowadzenia do końca sprawy normalizacji stali pilnikowej przypada panu prezesowi Grupy, Tadeuszowi Meyerholdowi i panu wiceprezesowi Henrykowi Hozerowi.

TABELA ZNORMALIZOWANYCH WYMIARÓW STALI PILNIKOWEJ

(przekroje pilników w mm).

Długość pilnika		Płaskie i płaskospiczaste		Półokrągłe		Trójkątne	Kwadratowe	Okrągłe	Nożowe	Mieczowe	Owalne			
cale	mm	szer.	grub.	szer.	grub.	Wymiar strony	Wymiar strony	średnica	szer. grub.	szer. grub.	szer.	grub.		
3	75	10	2,5	9	3	7	3	3	10	3	12	3	7,5	4,5
4	100	12	3	11	3,5	9	4	4	12	3,5	13	3,4	8,5	5,5
5	125	15	4	13	4,5	11	5	5	14	4	15	3,8	10	6,5
6	150	18	4,5	15,5	5	12	6	6	17	4,5	18	4,5	12	8
7	175	20	5	18	6	13	7	7	19	5	20	5	13	9
8	200	22	6	20,5	6,5	14,5	8	8	21	5,5	22	5,5	14	10
9	225	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	250	26	7	24,5	8,5	17	10	10	25	6,5	26	7	18	12
11	275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	300	31	8	30	10	20	13	13	29	8	30	9	22	15
13	325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	350	36	9,5	33,5	11,5	23	16	16	—	—	—	—	—	—
15	375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	400	40	10,5	38	13	27	19	19	—	—	—	—	—	—
18	450	45	12	43	14,5	30	22	22	—	—	—	—	—	—
20	500	50	13	46	16	35	25	25	—	—	—	—	—	—

WADLIWY SYSTEM ZAŁATWIANIA PRZETARGÓW I JEGO SKUTKI.

W nr. 4 „Przemysłu Metalowego“ z dnia 24. I. 1931 r. podałem jako ilustrację do trafnych uwag prof. Buzka w nr. 46 i 47 „Przemysłu Metalowego“ z roku 1930 przykład, wzięty z życia, a oparty na autentycznych danych. Dla zilustrowania sytuacji w obecnej chwili i dla zadokumentowania, do czego polityka odlewni polskich w dobie kryzysu przy wadliwym systemie załatwiania przetargów doprowadzić może, przytaczam poniżej przykład z ostatnich dni, oparty na ściślejszych danych z przetargu, względnie ściślej, ale prawie ze już nierealnie skromnej kalkulacji jednej z największych odlewni w Polsce.

Do przetargu na klocki hamulcowe w ilości 1200 t w jednej z Dyrekcyj Kolei Państwowych wpłynęło 16 ofert firm większych i mniejszych, przyczem, jak zwykle, różnice w oferowanych cenach były dość znaczne. Warunki przetargu przepisywały, że dostawca zobowiązany będzie dostarczyć klocki ściśle według przepisów P. K. P. *franco magazyn kolejowy* odbierając od Dyrekcji złom żeliwny nieprzpalony w stosunku 100% ilości zamówionych klocków po cenie zł 135/t i 25% złomu żeliwnego przepalonego po cenie zł 112/t *loco magazyn kolejowy* tej Dyrekcji.

Najniższa cena ofertowa, złożona przez firmę odległą o ca 300 km od siedziby i magazynu dotychczasowej Dyrekcji, opiewała na zł 288/t *franco magazyn*

kolejowy przy równoczesnym odbiorze przepisanych ilości złomu po przepisanych cenach. W rezultacie przetargu rozdzielono całe zamówienie pomiędzy 9 firm, przyczem oczywiście wszystkie te firmy przyjęły wyższą cenę limitowaną.

Poniżej przytoczona analiza tej ceny wykaże, jaką stratę ponoszą firmy, które w dzisiejszej sytuacji z powodu braku zamówień bardzo często w sposób wprost samobójczy składają oferty względnie przyjmują limity i jak konieczną rzeczą jest, aby instytucje państwowe przy rozpatrywaniu ofert zarzuciły w interesie Państwa i jego życia gospodarczego szablonową drogę opierania się na cenie najniższej, a szacowały ceny na podstawie minimalnych, ale uzasadnionych kosztów własnych danego artykułu, zasięgając w tym kierunku opinii własnych fachowców oraz opinii fachowych zrzeszeń, które napewno usłużą najchętniej obiektywną radą i ekspertyzą.

Cena zamówieniowa wyżej wspomnianych klocków wynosi *loco magazyn kolejowy* za tonnę zł 288.—

Z kwoty tej musi dostawca pokryć koszty handlowe, które przy najoszczędniejszej gospodarce wynoszą conajmniej 7%, t. zn. zł 20,16

Po pokryciu tych wydatków pozostaje zatem dostawcy zł 267,84

Z kwoty tej musi dostawca pokryć koszt transportu z swej wytwórni do magazynu kolejowego danej Dyrekcji, co przy odległości ca 300 km kosztuje za tonnę . . . zł 29,50

Po pokryciu tego wydatku pozostaje zatem dostawcy na materiał (złom), koszty przetopienia i koszty fabrykacyjne . . . zł 238,34

Przy najoszczędniejszym zimnym wsadzie potrzeba na 1 tonnę płynnego wsadu 90% złomu nieprzepalonego oraz 10% surówki.

Złom, dostarczony przez Dyrekcję Kolejową po przepisanych cenach, kalkuluje się franco wytwórnia, jak następuje:

a) złom nieprzepalony loco magazyn kolejowy za tonnę . . . zł 135.—
koszt załadowania i przesyłki kolejowej . . . zł 15.—

przeto 1 tona złomu nieprzepalonego franco wytwórnia kosztuje . . . zł 150.—

b) złom przepalony za 1 t loco magazyn kolejowy . . . zł 112.—
koszt załadowania i przesyłki kolejowej, jak wyżej, . . . zł 15.—

przeto 1 t złomu przepalonego franco wytwórnia . . . zł 127.—

Potrzebna ilość płynnego wsadu wynosi na 1 t gotowego produktu:

Waga gotowego odlewu . . . kg 1000

5% braków, czyli . . . kg 50

10% zlewów, czyli . . . kg 100

razem . . . kg 1150

Strata na przetapianiu 6%, czyli kg 70

razem zatem potrzeba na 1 tonnę gotowego produktu płynnego wsadu . . . kg 1220

Wsad ten kosztuje:

1000 kg złomu nieprzepalonego

à 150.— zł . . . zł 150.—

110 kg surówki à 175.— zł . . . zł 19,25

110 kg zlewów i braków

à 80.— zł . . . zł 8,80

razem . . . zł 178,05

koszty topienia tego wsadu

(à 27,50 za t) wynoszą . . . zł 33,60

razem . . . zł 211,65

Koszty te zmniejszą się o zwrot

150 kg zlewów i braków à 80.— zł 12.—

Koszty płynnego żeliwa na 1 t gotowego produktu wynoszą zatem . . . zł 199,65

Koszt ten podniesie się jednak jeszcze o stratę, spowodowaną tem, że wytwórnia zmuszona jest nabyć ponad swe zapotrzebowanie 25% złomu przepalonego po cenie nieproporcjonalnie wyższej od ceny rynkowej. Strata ta oblicza się na tonnę produktu, jak następuje:

Cena zakupu 1 t złomu przepalonego franco wytwórnia, jak wyżej . . . zł 127.—

Cena rynkowa tego złomu loco wytwórnia . . . zł 50.—

Strata na 1 t złomu przepalonego . . . zł 77.—

Ponieważ ilość dostarczonego złomu wynosi 25% wagi dostawy, przeto strata na 1 t produktu wynosi $0,25 \times 77 =$. . . zł 19,25

O tę stratę podwyższa się koszt płynnego żeliwa na 1 t gotowego produktu, tak że koszt całkowity płynnego żeliwa będzie wynosił $199,65 + 19,25 =$. . . zł 218,90

Na koszty fabrykacji pozostaje zatem wytwórni wyżej podana kwota . . . zł 238,34
mniej koszt płynnego żeliwa . . . zł 218,90
czyli . . . zł 19,44

Przy bardzo dobrze zorganizowanej pracy, maszynowym formowaniu, maszynowym czyszczeniu i zatrudnieniu odlewni przynajmniej w trzech czwartych jej zdolności produkcyjnej, koszty fabrykacyjne kalkulują się jak następuje:

a) robocizna główna (formierze, rdzeniarze, czyszczacze) za 1 t gotowego produktu . . . zł 19,—

b) koszty ruchu 170% robocizny głównej, czyli . . . zł 32,30

Razem przeto koszty fabrykacyjne . . . zł 51,30

Na pokrycie tych kosztów ma wytwórnia do dyspozycji jak wyżej, kwotę . . . zł 19,44

W rezultacie wyłania się zatem *strata* na 1 t gotowego produktu . . . zł 31,86

Strata ta będzie w wielu zakładach w rzeczywistości o wiele wyższa, gdyż liczne odlewnie nie mają przedewszystkiem urządzeń takich, jak te, na których opieram powyższą kalkulację. Wiele odlewni nie posiada kompletu modeli i skrzynek rdzeniowych, potrzebnych do wykonania zamówionych typów, których P. K. P. jeszcze do dziś dnia posiadają około 40.

Nie można przytem zapomnieć, że przepisy Polskich Kolei Państwowych przewidują dość uciążliwe warunki odbioru klocków hamulcowych, a odbiorcy P. K. P. wymagają przy odbiorze klocków hamulcowych kosztownych urządzeń (aparatus Brinnella, aparat do prób uderzeniowych), których niejedna wytwórnia dotychczas nie posiada, a które przy ścisłym przestrzeganiu warunków odbioru będzie musiała zakupić. Jest rzeczą jasną, że w dzisiejszej sytuacji tego rodzaju przetargi, oparte na cenach wytwórni, kalkulujących bardzo lekkomyślnie, powiększają istniejący kryzys, wzmagają w rezultacie bezrobocie, a więc pośrednio narażają Państwo na straty, wynikające z wzmoczonych zasiłków dla bezrobotnych i ubytku w podatkach.

Kolegom odlewnikom będę bardzo wdzięczny, jeżeli zechcą łaskawie na łamach „Przemysłu Metalowego“ powyższą kalkulację skrytykować i wyrazić Swoje zapatrywania.

Inż. Lucjan Myciński.

B. G. K. O STANIE PRZEMYSŁU METALOWEGO.

„Przegląd Miesięczny“ Banku Gospodarstwa Krajowego charakteryzuje w zeszycie majowym z r. b. stan przemysłu metalowego w sposób następujący.

Przemysł metalowo-maszynowy należał nadal do najsłabiej zatrudnionych gałęzi przemysłowych. Wskutek zastoju w budownictwie nie nastąpiło dotąd zwykłe sezonowe ożywienie w zakładach pracujących na potrzeby przemysłu budowlanego; fabryki drutu i gwoździ, okuć, śrub i nitów pracowały w dalszym ciągu przez ograniczoną ilość dni w tygodniu, nie posiadając dostatecznego zbytu. Nieznaczne ożywienie w cynkowniach blach utrzymało się również w kwietniu.

Bardzo niekorzystnie przedstawia się położenie w fabrykach maszyn rolniczych, które w obecnym sezonie nie otrzymały prawie żadnych większych zamówień. W dziale obrabiarek

stosunkowo większym zbytem cieszyły się maszyny do obróbki metali, natomiast zapotrzebowanie obrabiarek do drzewa spadło bardzo silnie. Wytwórnice maszyn włókienniczych w okręgu bielskim pracowały przy zmniejszonej liczbie robotników prawie wyłącznie dla zagranicy, gdyż zapotrzebowanie przemysłu włókienniczego w kraju ogranicza się przeważnie do zakupu części uzupełniających i zapasowych do maszyn. Podobnie wyrób maszyn cementowych i betonowych obliczony był na zbyt zagranicę.

Wobec ograniczenia inwestycji kolejowych i braku nowych większych dostaw zagranicznych stan zamówień zakładów wytwarzających środki lokomocji był niezadowalający. Również zakupy maszyn i narzędzi do budowy dróg bitych zmniejszyły się w roku bieżącym bardzo znacznie. Słaby stan zatrudnienia w rolniczym przemyśle przetwórczym wywołał zaniechanie większych inwestycji w tych działach produkcji, co m. in. dotkliwie odbija się na położeniu wytwórni maszyn i urządzeń dla cukrowni i młynów. Sezon wiosenny w odlewniach zawiódł, jak dotąd, prawie zupełnie, wskutek czego znaczna część tych zakładów pozostała unieruchomiona również w kwietniu.

MIĘDZYNARODOWY RYNEK NIKLU.

Międzynarodowy Trust Niklu założony został w 1928 r. przez angielski koncern niklowy Mond Nickel Co. i amerykański koncern International Nickel Co. of New Jersey. Nazwa trustu brzmi International Nickel Co. of Canada a w skrócie International Nickel Co. (Inco).

International Nickel Co. of Canada jest w całym tego słowa znaczeniu monopolistą rynku światowego. I nie jest to monopol zwyczajny, oparty na takich czy innych patentach, które wcześniej czy później wygasną, ale jest to monopol faktyczny, wynikający z posiadania niemal wszystkich znanych na świecie kopalń niklu.

Kopalnie niklu znajdują się przede wszystkim w Kanadzie (85%) i w Nowej Kaledonii (14%), nadto drobne złoża niklu spotyka się w Norwegji, Grecji i Burmie (Azja). Również na terenie Rosji znajdują się pewne niezbadane dokładnie pokłady niklu. Kopalnie kanadyjskie i większość nowokaledońskich są w rękach trustu niklowego.

Rozwój światowej produkcji niklu przedstawia się w sposób następujący (w tonnach):

rok	produkcja
1890	2 400
1900	7 500
1910	24 600
1920	32 600
1930	61 000

Z produkcji 61 000 jaką uzyskano w 1930 roku, przypada na Kanadę i Nową Kaledonię 60 300 tonn.

Kanadyjska ruda niklowa przerabia się w hutach Kanady i Stanów Zjednoczonych, nowokaledońska ruda jest eksportowana do hut europejskich.

Wspomnieć trzeba, że obok kopalń należących do trustu, znajduje się jeszcze na terenie Nowej Kaledonii kilka mniejszych kopalń, będących własnością francuskiego towarzystwa „Le Nickel”. Jednak zarówno jakościowo jak i ilościowo nie mają one żadnego wpływu na światowy rynek niklu i interesy trustu.

Jak już zaznaczyliśmy trust powstał z połączenia się dwóch koncernów: Mond Nickel Co. założonego w 1900 r. i reprezentującego przed fuzją 5,5 miliona funtów sterlingów kapitału akcyjnego oraz International Nickel Co. of New Jersey (był jeszcze z formalnego punktu widzenia biorąc, trzeci kontrahent, to jest To-

warzystwo International Nickel Co. of Canada założone w 1916 roku. Towarzystwo to było w zupełności w rękach Koncernu International Nickel Co. of New Jersey, a w momencie fuzji odegrało rolę „czapki”, dając firmę utworzonemu trustowi).

International Nickel Co. of New Jersey założone zostało w 1912 roku i dysponowało przed fuzją kapitałem akcyjnym 62 milionów dolarów.

Kapitał strutowanych przedsiębiorstw ustalono w sposób następujący: wydano 108 370 uprzywilejowanych akcji studolarowych o oprocentowaniu 7%, 3 750 000 uprzywilejowanych akcji pięciodolarowych również o oprocentowaniu 7%, a wreszcie 17 milionów udziałów bez określenia wartości nominalnej. Na udziały te zostały całkowicie wymienione wszystkie akcje koncernu Monda w ilości 13 758 208 sztuk. Wysokość kapitału zakładowego trustu nie da się więc ściśle określić.

Ogółem można oszacować wartość tego kapitału na 100 do 110 milionów dolarów.

Roczna produkcja niklu wytwarzanego przez trust przedstawia wartość około 50 milionów dolarów, dając przedsiębiorstwu 20—25% zysku. W ten sposób określić można rentowność trustu na 10—12½%. Oczywiście, nie wlicza się w to innych interesów trustu, jak chociażby poważnych wpływów na światowym rynku miedzi.

Zapasy rudy niklowej w kopalniach trustu obliczane są na 205 milionów tonn, co przy zawartości przeciętnej 3% niklu i 2% miedzi daje 6,15 milionów tonn niklu i 4,1 milj. tonn miedzi.

Roczna zdolność produkcyjna wynosi ok. 90 000 tonn niklu i 120 000 tonn miedzi.

Przerób rudy niklowej odbywa się w hutach Copper Cliff (zbudowane w 1930 r.), Coniston, Port Colborne, Huntington i Clydach (w Angliji).

Mówiąc o truście niklowym, wspomnieć trzeba o dwu niezależnych przedsiębiorstwach niklowych. Są to: Falconbridge Nickel Mines Ltd., do którego należy rafinerja w Kristiansand (Falconbridge Nikkelverk A. S.) w południowej Norwegji, oraz wymienione już wyżej Société Le Nickel, posiadające dość poważne złoża niklu, jednak dość słabo wyposażone w możliwości przerobcze. Przedsiębiorstwo to połączyło się w 1931 r. z firmą „Caledonia” i dysponuje hutami w Nonene’a i Thio w Nowej Kaledonii oraz zakładami Ferro-Nickel w Yaté.

W ostatnich czasach przystąpiły do pracy huty niklu w Samarze (Rosja), które przerabiać będą rosyjską rudę niklową.

Oczywiście, powyższe przedsiębiorstwa nie mogą stanowić dla trustu poważnych autsajderów i nie wpływają zupełnie na kształtowanie się cennika, który też stanowi w dzisiejszych czasach jeden z nielicznych przykładów niewrażliwości na konjunkturę światowego rynku, pomimo, że spożycie niklu wykazuje w ostatnim roku dość poważne zmniejszenie.

W okresie od 1900 roku ceny niklu kształtowały się w sposób następujący:

Rok	Cena za kilogram
1902	6,93
1910	6,82
1925	7,24
1929	7,47
1930	7,47
1931	7,47

Centralną organizacją sprzedaży Koncernu na Europę jest firma Henry Gardner & Co. w Londynie. Firma Gardner współpracuje z organizacjami sprzedaży na poszczególne państwa. Sprzedają w Europie środkowej i wschodniej zajmuje się towarzystwo Metallgesellschaft w Frankfurcie n/M. S. G.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Z Międzynarodowego Kartelu Szyn. Na dzień 9 czerwca r. b. zwołane zostało do Paryża zgromadzenie członków międzynarodowego kartelu szyn, mające powziąć decyzję w sprawie repartycji dotychczasowych wpływów do kasy kartelowej. Jeden z punktów porządku dziennego obrad zgromadzenia dotyczył zagadnienia polityki cen, co do której na ostatnim z posiedzeń kartelu wyłoniła się propozycja obniżenia obecnie obowiązującej ceny szyn, wynoszącej 117/6 szylingów złotych za tonnę. Cena ta, gdy się ją porówna z ceną eksportową 44/— szylingów złotych za tonnę żelaza sztabowego, wydaje się istotnie bardzo wysoką i niewątpliwie zawiera w sobie rezerwę na obniżkę, leżącą całkowicie w granicach możliwości. Niemiecki związek stalowni wystąpić miał w tej sprawie z wnioskiem obniżki ceny do poziomu 100/— szylingów w złocie, jednakże tak znaczne obniżenie napotyka zdecydowany sprzeciw ze strony innych członków kartelu. Decyzji jeszcze nie ogłoszono.

Współzawodnictwo Polski, znajdującej się w roli autsajdera i sprzedającej swoje szyny po cenach niższych od cen kartelowych, traktowane jest w opinii kartelu jako przeceniane, od czasu bowiem zawarcia umowy na większą dostawę do Holandji polska konkurencja w nieznaczny tylko sposób dawała się odczuć na rynku.

Czechosłowackie Zakłady Skody bez dywidendy. Czechosłowackie Zakłady Skody, które w roku ubiegłym dały 28¹/₈% dywidendy, w roku bieżącym nie wypłacą zupełnie dywidendy.

Świadczy to bardzo wymownie o poważnym pogłębieniu się kryzysu w Czechosłowacji.

Redukcja w zakładach Ganz. Znana węgierska fabryka maszyn i wagonów Ganz & Co. przeprowadziła w ostatnich czasach poważną redukcję personelu biurowego, która objęła 400 inżynierów i urzędników firmy.

Obniżka płac w hutnictwie amerykańskim. „Zjednoczona Korporacja Stali“ (United Steel Corporation), która już w październiku 1931 roku obniżyła płace robotników i pensje urzędników o 10%, przystąpiła do dalszej redukcji płac o 15% od dnia 15 maja r. b.

Rujnujące podatki. W numerze z dnia 28 maja r. b. „L'Usine Belge“ zamieszcza artykuł przetłumaczony z miesięcznika „Guaranty Trust“ wychodzącego w Nowym Jorku. W artykule tym autor porusza bardzo aktualną sprawę olbrzymich podatków i obciążeń społecznych, które rujnują społeczeństwa. Artykuł ten przytaczamy poniżej:

„Jesteśmy w obliczu sytuacji, która prowadzi do zniweczenia równowagi budżetów wielu państw. Rządy tych państw, pod naciskiem pewnych klas, zwiększyły znacznie wydatki i świadczenia socjalne, przekra-

czające zdolności płatnicze społeczeństwa. Skutki są aż nadto niszczące.

Jeżeli naród amerykański nie zrozumie, że pieniądze, który służy do pokrywania wydatków rządowych, może być wzięty jedynie z kieszeni płatników amerykańskich ze szkodą interesów poszczególnych jednostek i interesów wogóle, to kraj cały znajdzie się w trudnościach, w jakich dziś się znajduje wiele innych państw.

Wydatki ogólne oraz poszczególnych Stanów w roku 1929 wyniosły 347% więcej aniżeli w roku 1913. W tym zaś okresie dochód narodowy wzrósł tylko o 148%, a przyrost ludności wyniósł 25,9%. Wydatki rządowe zwiększyły się dwukrotnie w stosunku do dochodu narodowego, oraz trzykrotnie w stosunku do przyrostu ludności.

Półoficjalne źródła informują, że dochód narodowy w roku ubiegłym wyniósł 52¹/₂ miljarda dolarów, z czego 14 miliardów pochłonęły wydatki rządowe. Jeżeli dane te są prawdziwe, to oznaczają one, że w roku ubiegłym przeszło 1/4 czasu pracy każdego obywatela była poświęcona na zarobek niezbędny do pokrycia obciążeń podatkowych i socjalnych.

Wszędzie jest mniej więcej podobna sytuacja; jest to jedna z zasadniczych przyczyn kryzysu. Jedynie przez obniżenie ciężarów socjalnych można przywrócić dobrobyt na świecie“.

Pięcioletni program robót publicznych w Japonji.

W styczniu bieżącego roku ilość bezrobotnych w Japonji wynosiła 485 886 osób. Jest to największa liczba bezrobotnych, jaką zanotowano od chwili rozpoczęcia prowadzenia statystyki bezrobocia t. j. od roku 1929. Przeprowadzona ankieta wykazuje, że na 100 zarejestrowanych 6,94 jest bez pracy.

Ostatnio rząd japoński podał do wiadomości publicznej, że rozpoczyna „skuteczną politykę walki z bezrobociem“. Ogłaszając tę wiadomość, rząd miał na myśli pięcioletni plan robót publicznych, mających na celu nie tylko zatrudnienie bezrobotnych, lecz również rozwinięcie jednocześnie przemysłu i handlu w celu zapobieżenia bezrobociu w przyszłości.

Program przewiduje poprawienie drogostanu, budowę portów oraz prace zapobiegawcze przeciw powodziom.

Podług obliczeń koszt robót przedsięwziętych przez wydziały ministerstwa spraw wewnętrznych oraz skarbu wyniesie w ciągu 5 lat 365 290 000 jenów — z czego 55 340 000 w pierwszym roku.

Niezbędne środki zostaną otrzymane drogą pożyczek.

Wpływy psychologiczne na życie gospodarcze Stanów Zjednoczonych. „Kurjer Warszawski“ w № 164 z d. 13 czerwca r. b. streszcza artykuł ministra skarbu Stanów Zjednoczonych Ameryki p. Ogden L. Mills'a o obecnym kryzysie w Stanach, opublikowany w „Neue Freie Presse“. Z tego streszczenia przytaczamy następujący wyjątek.

Do września 1931 r. dominujący wpływ na sytuację wywierały czynniki gospodarcze, od owego czasu aż do chwili obecnej główna rola przypadła wpływowi psychologicznemu. Odstąpienie Angli od standardu złota było jedną z głównych przyczyn nastroju, który spowodował wycofanie złota z Ameryki i wzmożoną tendencję chowania pieniądza w Europie. Wobec

tego banki starały się powiększyć rezerwy, wywołując jednak przez wypowiedanie kredytów i sprzedaż walorów niepokój. Dzięki „Finance Reconstruction Corporation“, ustawie Glassa oraz systematycznej kampanji przeciw tezauryzacji ocenia się w Ameryce sytuację już z większym spokojem.

Ostatni rok budżetowy Stanów Zjednoczonych zamknięto deficytem 903 milionów dolarów, w r. b. zaś deficyt wynosi 2250 milionów, w 1933 r. wydatki będą większe od dochodów o 1700 milionów dolarów. Przeciwwstawiając tym cyfrom nadwyżki budżetowe: 184 miliony w 1930 r., 185 milionów w 1929 r. i 339 milionów w 1928 r., poznaje się groźbę zmiany, jaka się dokonała.

DUMPING.

Dumping — sprzedawanie na rynkach zagranicznych towarów taniej, niż na rynku wewnętrznym — jest formą wywozu, która, rozpowszechniwszy się w okresie kryzysu, nie przestaje być tematem dyskusji i krytyki. Napozór bowiem sprzeczny ze zdrowym rozsądkiem i sprzeczny z interesami rynku wewnętrznego wydaje się fakt, aby konsument polski za polski cukier, naftę czy węgiel płacił drożej niż za nie płaci konsument zagraniczny. Jaki jest cel i istotny sens uprawiania tego rodzaju wywozu? Zagadnieniu temu poświęcony był odczyt dr. Rogera Battaglii, wygłoszony ostatnio w Tow. Ekonomistów i Statystyków. Odczyt ten, rzucający światło na istotę dumpingu jednocześnie pozwala zdać sobie sprawę ze znaczenia, jakie dumpingowy wywóz posiada w naszej rzeczywistości gospodarczej.

Zastanawiając się nad celowością dumpingu, należy przedewszystkiem odpowiedzieć na pytanie, jakie koszty i jakie korzyści związane są z tą formą wywozu. Nie ulega bowiem wątpliwości, że wywozem stratnym, względnie deficytowym, będzie tylko taki wywóz, którego koszty są większe, niż osiągnane tą drogą dla gospodarstwa narodowego, w najszerszym tego słowa znaczeniu, korzyści.

Jeżeli idzie o koszty dumpingowego wywozu w Polsce, to są one u nas zbytnio wyolbrzymiane. Mianowicie mówi się o cyfrach 500 — 600 milj. zł rocznie. Z dokładnych obliczeń referenta wynika, że absolutne obciążenie rynku wewnętrznego kosztami dumpingu wynosi u nas około 240 milj. zł. Odpowiada to mniej więcej obciążeniu 7,5 zł na jednego mieszkańca, która to cyfra nie jest wysoka, szczególnie jeżeli ją porównać z obciążeniami z tytułu danin publicznych i świadczeń socjalnych, które wynoszą ponad 120 zł, oraz z dochodem społecznym w wysokości 500 zł na głowę ludności.

Jakie korzyści wynikają z uprawiania tym kosztem dumpingowego wywozu? Przedewszystkiem wywóz ten umożliwia utrzymanie wytwórczości na wyższym poziomie. Dumpingowy wywóz dał w r. 1930 zatrudnienie przeszło 55 tys. robotników. Gdyby wywozu tego nie było, odpadłyby nietylko zarobki zwolnionych robotników, które wyniosły 90 milj. zł, lecz wzrosłoby również obciążenie Funduszu Bezrobocia oraz funduszy państwowych, przeznaczonych na akcję doraźną, o 55 milj. zł. Utrzymanie produkcji na potrzeby dumpingowego wywozu zwiększa względnie przeciwdziała spadkowi wpływów publicznych — skarbowych, socjalnych, kolejowych i — rzecz napozór paradoksalna — hamuje zwyżkę cen na rynku wewnętrznym. Bowiem w razie zaniechania dumpingowego wywozu, przy zmniejszonej wytwórczości wzrosłoby proporcjonalnie udział kosztów stałych na

jednostkę towaru, co by musiało wywołać konieczność podwyższenia cen.

Najważniejsze jednak znaczenie ma dumpingowy wywóz w zakresie naszych rozrachunków pieniężnych z zagranicą. Jak bowiem wykazuje analiza tych rozrachunków, odpływ kredytów zagranicznych z Polski w latach 1930 i 1931, jako zjawisko o światowym charakterze, wypompał z naszej instytucji emisyjnej prawie 600 milj. złota i dewiz, a byłby wypompał także całą resztę w wysokości 600 milj. zł gdyby nie aktywne saldo bilansu handlowego, które wyniosło właśnie 600 milj. zł. Do osiągnięcia w obrotach towarowych tej nadwyżki, która zadecydowała o utrzymaniu stałości naszej waluty, w poważnej mierze przyczyniła się pozycja wywozu dumpingowego, którego rola w ostatnich latach znacznie wzrosła. Należy bowiem pamiętać, że wywóz nasz, wypierany ze swych naturalnych, środkowo-europejskich rentownych rynków zbytu wskutek prohibicyjnej polityki Niemiec, a także Czechosłowacji i Austrii, mógł się utrzymać na innych rynkach tylko dzięki dumpingowi. Z drugiej jednak strony postępujący coraz bardziej proces uszlachetniania naszego wywozu każe się spodziewać, że jego dumpingowanie, stanowiące dziś zło konieczne, będzie z biegiem czasu ograniczane.

M. Kr.

Powyższe sprawozdanie z odczytu p. dr. Rogera Battaglii nasuwa nam następujące uwagi. Nie przeczy my, że dumping w obecnych stosunkach celnych na świecie może być pożyteczny, a przynajmniej nieszkodliwy, gdyż w pewnych wypadkach konsument krajowy musiałby płacić drożej za towar wtedy, gdyby wywozu (po cenach dumpingowych) wcale nie było; jest to kwestja kalkulacji przemysłowej. Nie uważamy natomiast bynajmniej za dowiedzione, że bierny bilans handlowy zagraża walucie. Troska o dewizy lub obce waluty jest troską poszczególnych importerów, ale bynajmniej nie jest troską narodu polskiego, ani polskiego państwa, bo naród jako taki, ani państwo jako takie handlu zagranicznego nie prowadzą. Co zaś do Banku Polskiego, to powinien on tak prowadzić swoją politykę emisyjną, żeby nie popaść w niewypłacalność. Reszta sama się robi. Przy zrównoważonym budżecie państwowym i ostrożnej polityce banku emisyjnego, żadne deficyty płatnicze nie mogą zagrażać walucie krajowej. Nie było jeszcze przykładu na świecie, żeby waluta zachwiała się z innych powodów, jak z powodu zadłużenia skarbu państwa w banku emisyjnym. Świeży przykład niewypłacalności Banku Anglii, nie honorującego „przyrzeczenia“ na swoich notach („The Bank of England promise to pay the bearer...“) tłumaczy się przejściem przez Bank dwustu kilkudziesięciu milionów funtów sterlingów biletów skarbowych i pożyczką 100 milionów szylingów niewypłacalnej Austrii.

Redakcja „Przemysłu Metalowego“.

OFIARY NA RZECZ POMOCY BEZROBOTNYM.

W dalszym ciągu podajemy wykaz firm, należących do P. Z. P. M., które składają ofiary na rzecz pomocy bezrobotnym.

Zakłady Amunicyjne „Pocisk“ S. A. — pracownicy umysłowi z premji technicznej za miesiąc kwiecień r. b. zł 198,56.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 17. VI. 1932 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	870
Antymon	—	Ołów miękki	276
Cyna standard	3606	Nikiel	—
Cynk hutniczy	369	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1015	Srebro za 1 kg	74

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. Gepner notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach za kg	zł 5,25
Ołów hutniczy	0,75
Cynk hutniczy	0,80
Antymon	1,35
Aluminium hutnicze	3,50
Blacha miedziana	3,00—3,30
Blacha mosiężna	2,60—3,70
Blacha cynkowa	1,13
Nikiel w kostkach	8,—

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwyczajna	zł 8,80	Cegła kotłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopalakowa normalna	„ 14,30	Cegła kotłowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopalakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,—
			i „ 1050

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 315 złotych+2%.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram

Cena blachy cynkowej.

Biurow Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz	zł. 954,50 za 1 000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t. od 5 t.	zł. 976,— za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

	zł. 1019,50 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

	zł. 1063,— za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 1. I. 1932. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa. Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1422×0,45 mm.	1 zł. 05 gr.
711×1422×0,50 mm.	1 „ 00 „
1 000×2 000×0,50 mm.	1 „ 07 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.
Ceny bez zobowiązania.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

13611. *Firma Joh. Herm. Hofmann.* Przyrząd do natryskiwania przy robotach malarskich.
13489. *United Cigarette Machine Company Aktiengesellschaft.* Przyrząd do odkurzania i rozluźniania tytoniu. Dodatkowy do patentu № 9941.
13687. *Walter Everett Molins.* Urządzenie kontrolne przy maszynach do wyrobu papierosów.
13579. *Carl Pontoppidan.* Sposób i urządzenie do mielenia cementu i podobnych materiałów.
13486. *Karl Piehler.* Mieszarka do betonu.
13487. *Richard Raupach Maschinenfabrik Görlitz Ges. mit Beschr. Haftung.* Sposób i urządzenie do traktowania gliny, ilitu i podobnych mas ceramicznych w oczyszczarkach gliny i podobnych maszynach.
13700. *Maschinenfabrik Otto Kaiser.* Mieszarka do betonu.
13654. *Josef Moticska i Franz Szontagh.* Sposób prasowania kształtówek, a zwłaszcza brykietów oraz urządzenie do przeprowadzenia tego sposobu.
13482. *C. Keller & Co. G. m. b. H.* Urządzenie do przenoszenia cegieł lub podobnych kształtówek z gliny, wyrabianych zapomocą maszyn formierskich.
13675. *„Miag“ Mühlenbau und Industrie Aktiengesellschaft.* Sposób otrzymywania białego cementu z surowców zawierających żelazo.
13684. *Jerzy Holnicki-Szulc i Antoni Wiktor Lipiński.* Sposób budowy pieców przemysłowych.
13695. *Fritz Rühlemann.* Sposób wyrobu kamieni szlifierskich z betonu do wytwarzania miazgi drzewnej oraz urządzenie do kontrolowania pracy tych kamieni.
13650. *Österreichisch—Amerikanische Magnesit Aktiengesellschaft i Konrad Erdmann.* Sposób i urządzenie do przyspieszania wiązania i tężenia kształtówek budowlanych z materiałów włóknistych łączonych cementem Sorela.
13561. *Mikael Vogel-Jørgensen.* Sposób wypalania cementu i podobnych materiałów oraz piec do przeprowadzania tego sposobu.
13567. *Johan Sigismund Fasting.* Sposób osadzania łańcuchów w piecach obrotowych do wypalania cementu.
13618. *Axel Valdemar Jensen.* Obrotowy piec rurowy do wypalania cementu sposobem mokrym.
13483. *E. Schwenk Cement- u. Steinwerke.* Urządzenie załadownicze do pieców szybowych i obrotowych do wypalania cementu, wapna i podobnych materiałów.
13484. *Oliver Oskar App.* Wiertarka do kamieni i podobnych materiałów twardych.
13693. *Alfred Francis Powell.* Wiertło do kamieni.
13506. *Alfred German Rose i Rose Brothers Limited.* Maszyna do zawijania karmelków i podobnych wyrobów.
13625. *United Cigarette Machine Company Aktiengesellschaft.* Urządzenie do odwracania napisami do góry papierosów i podobnych przedmiotów, doprowadzanych do maszyny do pakowania.
13598. *Jan Kułyński.* Skrzynia składana o luźnych ścianach do pakowania towarów.
13678. *Ludwig Boileau.* Połączenie członków złobu ruchomego zapomocą obrotowych strzemieni.
13677. *Claudius Peters.* Urządzenie transportowe do materiałów proskowatych.
13575. *Paul Rosin.* Sposób i układ do połączonego podsuszania i następnego ogrzewania za pomocą powietrza lub innych gazów gorących.
13674. *Jakób Wilczak.* Zegar poruszany zapomocą fal elektromagnetycznych oraz sposób uruchomienia go i poruszania.
13690. *W. Schlafhorst & Co.* Grządko do snowania śliskich, silnie skręconych nici.
13603. *Vereinigte Stahlwerke Aktiengesellschaft.* Urządzenie do samoczynnego wyłączania krosien przy przerwaniu się nitki osnowy lub wątku.
13594. *Armand Colinot.* Młotek pneumatyczny.
13592. *Ferdinand Heil.* Sposób gotowania nieczystych syropów.